

UZASADNIENIE

Powódka M. L. wystąpiła przeciwko pozwanemu (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W., wnosząc o: stwierdzenie nieważności umowy kredytu mieszkaniowego Własny Kąt nr (...) - (...) (...) (...) zawartej w dniu 14 sierpnia 2007 r. pomiędzy stroną powodową a pozwanym oraz o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu swojego stanowiska powódka podała, iż w dniu 14 sierpnia 2007 r. wraz z ówczesnym mężem A. G. (poprzednio L.) zawarła z pozwanym Bankiem umowę kredytu mieszkaniowego hipotecznego waloryzowanego kursem CHF na kwotę 97.527,76 CHF na cele mieszkaniowe. Przedmiotowy kredyt został udzielony i wykorzystany w złotych polskich, jednak – z uwagi na treść umowy – tak ich saldo, jak i wysokość poszczególnych rat określono w walucie CHF. Zdaniem powódki, zawarte w umowie klauzule określające mechanizm, według którego ustalono powyższe wartości (a to: § 5 ust. 4 (...), § 13 ust. 7 (...), § 4 ust. (...), § 18 ust. 2 (...), § 23 ust. 1 (...)) stanowią klauzule abuzywne, albowiem powyżej wskazane zapisy umowne są niedozwolone, ponieważ nie zawierają jasnego, zrozumiałego i czytelnego sposobu określania zasad dotyczących ustalania kursów obcych walut. Niewątpliwie Bank poprzez zastosowanie konstrukcji dwóch odrębnych mierników wartości dla waloryzacji świadczeń stron związanych z realizacją umów, uzyskiwał przy każdorazowej zapłacie raty przez powodów dodatkowy, wymierny zysk, niemiszczący się w zakresie należnych mu na podstawie art. 69 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe odsetek i prowizji, nie spełniając przy tym żadnych świadczeń wzajemnych na rzecz powodów, a nadto w chwili podpisywania umów kredytowych faktyczna wysokość zobowiązań z nich wynikających pozostała niemożliwą do ustalenia. Pozwany pozostawił sobie formalnie nieograniczoną swobodę w kreowaniu wartości wskaźników, stosowanych przy ustalaniu wysokości świadczeń kredytobiorców (rażące naruszenie zasady określonej w treści art. 353¹ k.c.), co tym samym uzasadnia uznanie kwestionowanej umowy za nieważne przez Sąd. Umowa ta, zdaniem powódki, pozostaje nadto w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (zasadą równości kontraktowej i uczciwości obrotu) i jako takie są nieważne z mocy art. 58 § 2 k.c. Powódka jednocześnie zaznaczyła, że posiada interes prawny w stwierdzeniu nieważności umowy kredytu, ponieważ nawet uwzględnienie żądania o zapłatę na skutek dokonania przez Sąd oceny umów jako nieważnych, może nie doprowadzić do definitywnego zakończenia sporu powstałego pomiędzy stronami, co świadczy o istnieniu stanu niepewności prawnej po stronie powodowej.

Jako podstawę prawną żądań, powódka podała art. 189 k.p.c.

Ustosunkowując się do żądania powódki, pozwany (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. domagał się ich oddalenia oraz zasądzenia od powodów na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Argumentując swoje stanowisko w sprawie pozwany przyznał, że zawarł z powodami umowy kredytów wskazane w pozwie, jednak zakwestionował roszczenia dochodzone pozwem w sprawie niniejszej zarówno co do zasady, jak też z ostrożności procesowej co do ewentualnie zgłoszonej wysokości. W pierwszej kolejności pozwany Bank wskazał, iż z powództwem wystąpił tylko jeden z kredytobiorców, w sytuacji gdy zachodzą warunki do współuczestnictwa koniecznego, w związku z czym wymagany jest po stronie powodowej udział również drugiego kredytobiorcy - A. G. (poprzednio L.). Ponadto w umowie będącej przedmiotem sporu po stronie kredytobiorcy występuje zarówno powódka M. L., jak i jej były mąż – A. G. (poprzednio L.), którego pozwany nie zwolnił z zobowiązań wynikających z umowy kredytowej, zaś rozwiązanie małżeństwa L. nie ma wpływu na istniejące zobowiązanie kredytobiorców wobec pozwanego Banku. Zdaniem tegoż Banku brak po stronie powodowej właściwej strony umowy kredytu powoduje, iż zachodzą przesłanki do oddalenia powództwa. Dalej, w ocenie pozwanego Banku jednak w stosunku do przedmiotowej umowy brak jest podstaw do stwierdzenia nieważności. Stanowiła ona bowiem kredyt walutowy (denominowany do kursu CHF), który był dopuszczalny w świetle prawa. Zdaniem pozwanego przy tym, zapisy przedmiotowej umowy, kwalifikowane przez powódkę jako abuzywne, charakteru takiego wcale nie miały. Powódka (oraz jej były mąż) byli bowiem świadomi ryzyka kursowego istniejącego zarówno na etapie wypłaty, jak i spłaty kredytów oraz jego wpływu na

zaciągnięte zobowiązania. Zostali o tym pouczeni przed zawarciem umów kredytu, co potwierdzili w oświadczeniach złożonych we wnioskach o kredyty i w samych umowach kredytu. Ponadto, jak podkreślił pozwany Bank, korzystanie z tabeli kursów pozwanego przy wypłacie i spłacie kredytów miało charakter fakultatywny i zależało wyłącznie od woli stron. Jednocześnie pozwany Bank akcentował, że każdy jego klient był uprawniony do negocjowania kursów waluty CHF – w tym zakresie wystarczające było zawarcie z pozwanym Bankiem umowy ramowej w zakresie współpracy na rynku finansowym, która to umowa pozwalała na negocjacje m.in. kursu wypłaty kredytu. Dodatkowo zaś pozwany Bank podnosił, że kwota kredytu mogła być powódce wypłacona tak w PLN, jak i w CHF. Wyłącznie z uwagi na wybrany przez powódkę i jej byłego męża cel kredytu wypłata nastąpiła w PLN. Końcowo zaś, pozwany Bank akcentował, że nawet gdyby zapisy przedmiotowej umowy, kwalifikowane przez powódkę jako abuzywne, charakter taki istotnie miały, to ich wyeliminowanie nie skutkowało by nieważnością umowy, albowiem możliwe byłoby dalsze wykonywanie przedmiotowej umowy bezpośrednio w walucie CHF bądź też zastąpienie kursu wynikającego z tabeli kursów Banku – kursem średnim NBP na podstawie art. 358 § 2 k.c. W ocenie pozwanego, umowa zawarta przez strony nie była też sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, a obecnie zaś powódka nadużywa zarzutu abuzywności po to, aby uchylić się od skutków prawnych zawartych przez nią oraz jej byłego męża w przeszłości umowy o kredyt hipoteczny, gdyż umowa ta okazała się z przyczyn niezależnych od Banku mniej korzystna niż pierwotnie powódka zakładała. Pozwany podniósł również, że strona powodowa nie udowodniła przesłanki interesu prawnego w zakresie roszczeń opartych na podstawie art. 189 k.p.c.

Strony postępowania w dalszym ciągu podtrzymały swoje stanowiska w sprawie niniejszej, w tym powódka już w pozwie oświadczyła, że jest świadoma skutków unieważnienia umowy kredytu, w tym konieczności dokonania stosowanych rozliczeń z bankiem.

Ponadto, zarządzeniem z dnia 29 sierpnia 2022 r. wezwano pełnomocnika powódki do oznaczenia strony powodowej zgodnie z art. 195 § 1 k.p.c. – poprzez wskazanie adresu oraz numeru PESEL, w odpowiedzi na powyższe zobowiązanie pełnomocnik wskazał adres zamieszkania powódki oraz jej numer PESEL. Dalej, zarządzeniem z dnia 02 września 2022 r. wystąpiono do pełnomocnika powódki z zobowiązaniem prawidłowego określenia strony powodowej, albowiem żądanie stwierdzenia nieważności umowy kredytowej implikuje występowanie w sprawie obu kredytobiorców jako powodów (art. 195 § 1 k.p.c.). W wykonaniu zobowiązania, pełnomocnik powódki poinformował, iż legitymację czynną w niniejszej sprawie ma jedynie powódka M. L., albowiem pomimo zawarcia umowy kredytu przez dwóch kredytobiorców, to na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Elku dokonano podziału majątku wspólnego byłych małżonków. W związku zaś z powyższą decyzją nieruchomości położona w E. obciążona kredytem hipotecznym, którego dotyczy niniejsze postępowanie stanowi własność powódki M. L. i to na niej zgodnie z ww. postanowieniem spoczywa obowiązek spłaty kredytu hipotecznego. Ponadto pełnomocnik podkreślił, że powódka ten obowiązek wykonuje, zaś w księdze wieczystej nieruchomości to ona figuruje jako wyłączna właścicielka nieruchomości, stąd też ustalono dane strony powodowej. Po nadesłaniu odpowiedzi na pozew, zgodnie z zarządzeniem z dnia 23 września 2022 r. wezwano pełnomocnika powódki do ustosunkowania się do twierdzeń zawartych w odpowiedzi na pozew, zakreślając mu 10-dniowy termin. Pełnomocnik powódki powyższe zobowiązanie wykonał oraz w pierwszej kolejności podkreślił, że pozwany kwestionuje prawo powódki do samodzielnego wytoczenia powództwa i wskazuje, iż zachodzą warunki do współuczestnictwa koniecznego z byłym mężem, jednocześnie akcentując, że powódka ustosunkowała się do tej kwestii pismem z dnia 13 września 2022 r. i te stanowisko podtrzymuje.

Sąd ustalił, co następuje:

M. L. oraz jej były mąż – A. G. (poprzednio L.) potrzebowali środków finansowych zakup i remont lokalu mieszkalnego. Powódka oraz jej były mąż udali się zatem do pozwanego Banku, albowiem mieli zaufanie do tego Banku jako instytucji publicznej. Pracownik Banku zaproponował im udzielenie kredytu hipotecznego waloryzowanego do CHF, przedstawiając go jako kredyt bardziej korzystniejszy niż kredyt w PLN i zapewniając o stabilności kursu CHF. Powodowie nie mieli przy tym zdolności kredytowej na zaciągnięcie kredytu w PLN na potrzebną im wówczas kwotę.

Dnia 26 lipca 2007 r. M. L. oraz jej ówczesny mąż A. G. (poprzednio L.) złożyli w (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniosek o udzielenie kredytu mieszkaniowego Własny Kąt hipoteczny w łącznej kwocie 219.203,39 zł (w tym z kosztami ubezpieczenia z tytułu utraty pracy oraz kwotą prowizji za udzielenie kredytu), w walucie kredytu CHF, celem nabycia oraz remontu lokalu mieszkalnego, ze spłatą rat równych w 15 dniu każdego miesiąca, ze zmiennym oprocentowaniem, z okresem kredytowania 30 lat, z zabezpieczeniem kredytu w postaci m.in. ustanowienia hipoteki na nieruchomości powodów na rzecz Banku.

We wniosku o udzielenie kredytu (wypełnionym przy pomocy pracownika Banku) kredytobiorcy jednocześnie oświadczyli, że: 1) nie skorzystali z przedstawionych im w pierwszej kolejności przez pozwany Bank oferty w walucie polskiej i dokonali wyboru oferty w walucie wymiennej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami zaciągniętymi w walucie wymiennej, polegającym na tym, iż: w przypadku wzrostu kursów walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty jak i kwota zadłużenia, wyrażone w walucie polskiej, w przypadku wypłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest wypłacany po kursie kupna dla dewiz, w przypadku spłaty kredytu w walucie polskiej kredyt jest spłacany po kursie sprzedaży dla dewiz; 2) zostali poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych polegającym na tym, iż w przypadku wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty; 3) poniosą ryzyko zmiany kursów walutowych oraz zmiany stóp procentowych; 4) zostali poinformowani, iż w przypadku kredytu udzielonego w walucie wymiennej w rozliczeniach między klientami a pozwanym Bankiem w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez pozwany Bank kursy walut obcych w złotych (kursy walut zamieszczone są w tabeli kursów pozwanego Banku).

Na skutek powyższego wniosku o udzielenie kredytu (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. dokonał analizy zdolności kredytowej M. L. oraz jej byłego męża i wydał negatywną decyzję, jednak po dostarczeniu dokumentów, pozwany Bank ostatecznie zweryfikował tę zdolność pozytywnie.

Dnia 14 sierpnia 2007 r. powódka M. L. (posiadająca wówczas wykształcenie wyższe zawodowe, zatrudniona na podstawie umowy o pracę na czas określony na stanowisku młodszego specjalisty ds. rozwoju rynku) i jej ówczesny mąż A. G. (posiadający wówczas wykształcenie wyższe, zatrudniony na podstawie umowy o pracę na stanowisku kierownika zespołu sprzedaży) – będący małżeństwem (w dacie zawarcia umowy), pozostający w ustroju wspólności ustawowej małżeńskiej – zawarli z pozwanym Bankiem umowę kredytu mieszkaniowego Własny Kąt hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...) (składającej się z części szczegółowej umowy (...) i części ogólnej umowy (...)) według standardowego wzorca umownego stosowanego przez pozwany Bank. Postanowienia zawarte w umowie nie były przedmiotem negocjacji ani indywidualnych uzgodnień pomiędzy pozwanym Bankiem a kredytobiorcami. W umowie tej strony ustaliły, że pozwany Bank udziela kredytobiorcom kredytu w kwocie 97.527,76 CHF, z przeznaczeniem na sfinansowanie: kosztów zakupu lokalu mieszkalnego nr (...) wraz z przynależnymi udziałami, położonego w E. przy ul. (...) z (...), o powierzchni użytkowej wg projektu 63,68 m⁽²⁾ z przeznaczeniem na potrzeby własne, kosztów remontu, kosztów ubezpieczenia na wypadek ryzyka utraty stałego źródła dochodu lub hospitalizacji w (...) SA oraz kosztów prowizji za udzielenie kredytu, na okres 360 miesięcy, licząc od dnia zawarcia umowy, zaś w dniu sporządzenia umowy oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 4,2850 punktów procentowych (tj. stawka referencyjna plus stała marża Banku w wysokości 1,55 punktów procentowych plus podwyższenie marży o 0,20 punktów procentowych w przypadku rezygnacji z grupowego ubezpieczenia na wypadek ryzyka utraty stałego źródła dochodu wskutek utraty pracy; podwyższona marża miała obowiązywać w pozostałym okresie spłaty począwszy od następnego dnia roboczego po dniu, w którym kredytobiorca złożył rezygnację z ubezpieczenia zgodnie z postanowieniami warunków ubezpieczenia) - § 2 ust. 1 pkt 1)-4) umowy (...), § 7 ust. 1-1⁽¹⁾ umowy (...), § 12 ust. 2 umowy (...)). Jednocześnie strony ustaliły, iż wypłata kredytu będzie dokonana jednorazowo na rachunek wskazany przez kredytobiorców, przy czym całkowita wypłata kredytu nastąpić miała do dnia 31 sierpnia 2007 r. - § 5 ust. 1-2 umowy (...). Docelowym zabezpieczeniem spłaty kredytu miała być m.in. hipoteka zwykła na nieruchomości, na remont której zaciągnięto przedmiotowy kredyt w kwocie 97.527,76 CHF i hipoteka kaucyjna na ww. nieruchomości do kwoty 23.406,66 CHF - § 11 ust. 1 pkt 1) i 2) umowy (...). Spłata całkowita kredytu miała nastąpić do dnia 15 lipca 2037 r. w ratach równych kapitałowo-odsetkowych w 15 dniu każdego miesiąca - § 12 ust. 2 umowy (...), § 13 ust. 3 umowy (...). Kredytobiorcy ponadto oświadczyli, że zostali poinformowani, iż ponoszą ryzyko zmiany kursów waluty, polegające na wzroście

wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu oraz stopy procentowej, polegającej na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej - § 30 ust. 1 pkt 1) i 2) umowy (...).

Według § 1 ust. 1 pkt 8) umowy (...) tabela kursów została zdefiniowana jako tabela obowiązująca w chwili dokonywania w pozwanym Banku określonych w umowie przeliczeń kursowych, zaś w § 1 ust. 1 pkt 9) umowy (...) wskazano, iż waluta wymiennalna to waluta, której kursy są zamieszczane w tabeli kursów. Kredyt miał być wypłacony: w walucie wymiennalnej – na finansowanie zobowiązań kredytobiorców poza granicami RP oraz w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w RP. W przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej, stosowano kurs kupna dla dewiz obowiązujący w pozwanym Banku w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej tabeli kursów. W przypadku zaś wypłaty kredytu albo transzy w walucie wymiennalnej innej niż waluta kredytu stosowano kursy kupna/sprzedaży dla dewiz obowiązujące w pozwanym Banku w dniu realizacji zlecenia płatniczego, według aktualnej tabeli kursów - § 5 ust. 3 pkt 1) i 2) oraz ust. 4-5 umowy (...). Pozwany Bank miał pobierać odsetki od kredytu, w walucie kredytu, według zmiennej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość miała być ustalana w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej i marży Banku - § 6 ust. 1 umowy (...). W celu obliczenia stopy procentowej, opłaty przygotowawczej oraz kosztów okołokredytowych – wyrażone w walucie polskiej – miały one zostać przeliczone na równowartość w walucie kredytu, przy zastosowaniu obowiązującego w chwili rejestracji umowy w systemie informatycznym Banku kursu sprzedaży dla dewiz, zgodnie z aktualną tabelą kursów - § 7 ust. 5 umowy (...). Szacunkowy całkowity koszt kredytu miał zostać wyliczony zgodnie z ustawą o kredycie konsumenckim. Do obliczenia szacunkowego całkowitego kosztu kredytu – przy przeliczeniu kwot wyrażonych w walucie kredytu na równowartość kwot wyrażonych w walucie polskiej – Bank miał stosować kurs sprzedaży dla dewiz, zgodnie z aktualną tabelą kursów, obowiązujący w chwili rejestracji umowy w systemie informatycznym Banku - § 10 ust. 5 umowy (...). Prowizja od udzielonego kredytu, miała zostać potrącona z wypłacanej kwoty kredytu bądź pierwszej transzy w walucie kredytu w dniu wypłaty, przy czym przeliczona została zgodnie z taryfą oraz ustalona w wysokości 0,75 % kwoty kredytu, tj. na kwotę 731,46 CHF - § 10 ust. 1 umowy (...). Spłata zadłużenia kredytobiorców z tytułu kredytu i odsetek miała następować w drodze potrącenia przez Bank wierzytelności pieniężnych z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego kredytobiorcy. Kredytobiorcy wyrazili zgodę na ww. potrącenie - § 13 ust. 1-2 umowy (...). Potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w walucie polskiej miało następować w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennalnej, w której udzielony został kredyt, według obowiązującego w pozwanym Banku w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz - § 13 ust. 7 umowy (...). W przypadku dokonywania spłat zadłużenia kredytobiorców ze wskazanego rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego, kredytobiorcy zobowiązali się do zapewnienia w dniu spłaty środków pieniężnych w wysokości umożliwiającej uregulowanie należności z tytułu kredytu § 13 ust. 3 umowy (...). Niespłatenie przez kredytobiorcę części lub całości raty w terminie umownym miało powodować, iż należność z tytułu zaległej spłaty stawała się zadłużeniem przeterminowanym i mogła zostać przeliczona przez pozwanego Banku na walutę polską według kursu sprzedaży dewiz (zgodnie z aktualną tabelą kursów) obowiązującego w tymże Banku, zaś w przypadku dokonywania spłaty zadłużenia przeterminowanego oraz odsetek w walucie innej niż waluta polska: jeśli spłata nastąpiła w formie bezgotówkowej – kwota wpłaty miała zostać przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla dewiz (zgodnie z aktualną tabelą kursów pozwanego Banku), obowiązującego w pozwanym Banku w dniu wpływu środków, natomiast w sytuacji gdy spłata nastąpiła w formie gotówkowej – kwota wpłaty miała zostać przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla pieniędzy (zgodnie z aktualną tabelą kursów pozwanego Banku), obowiązującego w pozwanym Banku w dniu wpływu środków - § 18 ust. 1, § 19 pkt 1) – 2) umowy (...). W przypadku zaś wystąpienia nadpłaty na rachunku do spłaty wyższej niż dwukrotność kosztu pocztowej przesyłki poleconej od kredytobiorców, wyrażonej w walucie polskiej, przy zastosowaniu kursu średniego NBP, obowiązującego w dniu spłaty kredytu, zgodnie z aktualną tabelą kursów, wypłata przez Bank nadpłaty miała zostać dokonana w formie przelewu na: wskazany przez kredytobiorców rachunek prowadzony w walucie polskiej, przy zastosowaniu obowiązującego w Banku w dniu wypłaty kursu kupna dla dewiz, zgodnie z aktualną tabelą kursów lub na wskazany rachunek walutowy - § 22 ust. 1 i 2 umowy (...). Bank mógł wypowiedzieć

umowę w części dotyczącej warunków spłaty w przypadku m.in. niedokonania przez kredytobiorców spłaty dwóch kolejnych rat kredytu w terminach określonych przez Bank w wysłanych do kredytobiorców i poręczycieli dwóch kolejnych przypomnieniach. Okres wypowiedzenia umowy wynosił 30 dni, licząc od dnia doręczenia kredytobiorcom wypowiedzenia umowy - § 23 ust. 1 pkt 1), § 23 ust. 3 umowy (...) (dowód: umowa kredytu k. 18-22v, wniosek o udzielenie kredytu wraz z załącznikami k. 80-89, ocena zdolności kredytowej k. 91, 92, 93, 94, decyzja kredytowa k. 95-95v, informacja k. 97, notatka k. 98-99, wynik liczenia zdolności kredytowej k. 100, oświadczenia k. 101, 147).

W związku z wykonaniem ww. umowy kredytu z dnia 14 sierpnia 2007 r., pozwany Bank w dniu 20 sierpnia 2007 r. wypłacił jednorazowo środki z kredytu w następujących transzach: w wysokości 1.138,71 CHF (po kursie 2,2968, co stanowiło równowartość 2.615,39 zł), w wysokości 9.708,44 CHF (po kursie 2,2968, co stanowiło równowartość 22.298,34 zł) oraz w wysokości 85.949,15 CHF (po kursie 2,2968, co stanowiło równowartość 197.408,01 zł), tj. łącznie 96.796,30 CHF tj. 222.321,74 zł). Ponadto pobrano kwotę 731,46 CHF tytułem prowizji za udzielenie kredytu (dowód: zaświadczenie k. 26-31v, dyspozycje wypłaty kredytu k. 161-162, 163-164).

W dniu 25 stycznia 2008 r. kredytobiorcy zawarli aneks do umowy kredytu mieszkaniowego, zgodnie z którym nastąpiła zmiana rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego, z którego miały być dokonywane potrącenia na spłatę zadłużenia (dowód: aneks do umowy kredytu mieszkaniowego zawarty w dniu 25 stycznia 2008 r. k. 25, opinia kredytowa w sprawie zmiany w umowie kredytu mieszkaniowego k. 165).

W dniu 18 maja 2022 r. powódka skierowała pozwanemu przedsądowe wezwanie do zapłaty w związku z nieważnością umowy kredytu z dnia 14 sierpnia 2007 r. następującej kwoty 214.520,87 zł – w terminie do dnia 03 czerwca 2022 r. (dowód: przedsądowe wezwanie do zapłaty k. 32-33).

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Suwałkach w sprawie sygn. akt I C 292/11 z dnia 11 sierpnia 2011 r. orzeczono rozwód pomiędzy stronami – M. L. i A. G. (poprzednio L.) (bezsporne).

W następstwie powyższego w dniu 28 listopada 2011 r. przed Sądem Rejonowym w Elku w sprawie I Ns 360/11 zapadło postanowienie, w którym byli małżonkowie dokonali podziału majątku wspólnego poprzez przyznanie na własność lokalu mieszkalnego położonego w E. przy ulicy (...) z (...) na rzecz M. L., która zobowiązała się do spłaty kredytu o nr (...) - (...) (...) (...) (dowód: odpis postanowienia k. 56-57, odpis zwykły księgi wieczystej k. 58-58v).

Przedmiotowy kredyt był spłacany wyłącznie przez powódkę M. L. (dowód: pismo powódki zatytułowane „Wykonanie zobowiązania” k. 55-55v).

Postanowienia zawarte w ww. umowach kredytowych nie były przedmiotem negocjacji ani indywidualnych uzgodnień pomiędzy kredytobiorcami a pozwanym Bankiem (w tym nie mieli oni wyboru spłaty rat kredytów bezpośrednio w walucie CHF w dniu zawarcia umów, kredyty nie mogły być im wypłacone w walucie CHF, a nadto nie mieli możliwości negocjacji kursów CHF). Kredytobiorcy nie otrzymali wcześniej wzorów umów do zapoznania się z ich treścią, a Bank przedstawił im gotowe wzory umów dopiero w dniu podpisania umów kredytowych. Pracownik Banku wskazywał kredytobiorcom, że kredyty waloryzowane walutą CHF są bezpieczne (wahania kursów są nieznaczne), zaś kwoty kredytów i spłaty rat kredytów będą odbywały się w PLN. Przed zawarciem umów kredytów pracownik Banku nie przedstawił kredytobiorcom symulacji kształtowania się kursu franka szwajcarskiego za okres wstecz przed zawarciem umów, ani nie wyłuszczył im w sposób dostatecznie jasny i zrozumiały, że zmiana kursu CHF spowoduje nie tylko zmianę wysokości rat, ale też zmianę wysokości globalnych kwot zadłużenia. Pracownik pozwanego Banku nie wytłumaczył również kredytobiorcom mechanizmu ustalania kursu CHF przez pozwany Bank (w tym stosowania dwóch rodzajów kursów: kupna i sprzedaży CHF), ani też pojęcia spreadu walutowego. Kredytobiorcom nie wyjaśniono również ewentualnego ryzyka kursowego związanego z kredytami waloryzowanymi do waluty obcej. W dacie zawarcia umów kredytobiorcy nie wiedzieli, po jakich kursach zostaną przeliczone kredyty, ani też ile będą wynosiły kwoty zadłużenia w PLN (o wysokości danych rat kredytobiorcy dowiadawali się w momencie pobrania ich przez Bank z ich konta bankowego). (dowód: uzasadnienie pozwu k. 5v-).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo należało oddalić z uwagi na brak łącznej legitymacji czynnej po stronie powodowej.

Na wstępie zaznaczyć należy, że pozwany Bank nie kwestionował okoliczności, iż zawarł w dniu 14 sierpnia 2007 r. z powódką M. L. oraz jej byłym mężem A. G. (poprzednio L.) umowę kredytu mieszkaniowego Własny Kąt hipoteczny nr (...) - (...) (...) (...), wobec czego okoliczność tę Sąd uznał za bezsporną pomiędzy stronami.

Na gruncie niniejszej sprawy niezbędnym pozostaje odniesienie się do najdalej idącego zarzutu strony pozwanej w postaci braku legitymacji procesowej czynnej po stronie powódki, zaś z uwagi na oddalenie powództwa, w ocenie Sądu Okręgowego zbędne jest odnoszenie się do pozostałych zarzutów.

Na wstępie wskazać należy, iż w myśl art. 195 § 1 k.p.c. jeżeli okaże się, że nie występują w charakterze powodów lub pozwanych wszystkie osoby, których łączny udział w sprawie jest konieczny, sąd wezwie stronę powodową, aby oznaczyła w wyznaczonym terminie osoby niebiorące udziału w taki sposób, by ich wezwanie lub zawiadomienie było możliwe, a w razie potrzeby, aby wystąpiła z wnioskiem o ustanowienie kuratora. W sytuacji jednak, gdy po jednej ze stron procesu (tu: powodowej) nie występują wszystkie osoby, których łączny udział w sprawie jest konieczny, to zachodzi brak legitymacji procesowej po tej stronie procesu, a jest to skutek materialnoprawny, który pociąga za sobą niemożliwość uwzględnienia powództwa.

Zatem, kontynuując powyższe, wyjaśnić bowiem trzeba, że legitymacja procesowa to uprawnienie do poszukiwania ochrony prawnej w konkretnej sprawie, to znaczy, że osoba lub przedsiębiorstwo może występować w roli powoda lub pozwanego. Problem legitymacji procesowej występuje w każdym postępowaniu, ale przede wszystkim odgrywa on szczególnie istotną rolę w procesie cywilnym, na którego tle to pojęcie się zrodziło i wykształciło. Legitymacja procesowa czynna dotyczy strony powodowej i oznacza uprawnienie do wszczęcia i prowadzenia procesu, procesowa bierna dotyczy strony pozwanej i uzasadnia występowanie w procesie w charakterze pozwanego, zaś legitymacja materialna oznacza posiadanie przez dany podmiot prawa podmiotowego lub interesu prawnego mogącego podlegać ochronie na drodze sądowej. Natomiast legitymacja formalna oznacza uprawnienie do wytoczenia powództwa i popierania go w celu uzyskania ochrony praw podmiotowych własnych lub cudzych. Najczęściej legitymacja materialna i procesowa pokrywają się, ponieważ z reguły każdy podmiot może domagać się we własnym imieniu i na swoją rzecz ochrony swego prawa przed właściwym organem. W niektórych jednak przypadkach legitymacja procesowa zostaje, zwykle przejściowo, cofnięta podmiotowi, któremu służy legitymacja materialna. Sąd dokonuje oceny istnienia legitymacji procesowej strony w chwili orzekania co do istoty sprawy.

Przenosząc powyższe na grunt sprawy niniejszej, wobec rodzaju roszczenia sformułowanego przez powódkę oraz okoliczności podnoszonych w pozwie, w pierwszej kolejności określenia wymagała sytuacja procesowa powódki i jej byłego małżonka A. G. (poprzednio L.) jako kredytobiorców. Zdaniem Sądu współuczestnictwo byłych małżonków w procesie o ustalenie nieważności umowy kredytu zawartej między byłymi już małżonkami a pozwanym ma charakter współuczestnictwa materialnego, jednolitego i koniecznego (art. 73 § 2 k.p.c.). W sytuacji, w której przedmiotem sporu jest ustalenie nieważności umowy, nie do zaakceptowania jest sytuacja, w której dana umowa będzie nieważna częściowo (podmiotowo). Współuczestnictwo jednolite zachodzi wówczas, gdy wyrok ma dotyczyć niepodzielnie wszystkich współuczestników. Oznacza to, że wobec każdego ze współuczestników niezbędne jest wydanie jednorodnego rozstrzygnięcia. W przypadku roszczenia o ustalenie nieważności umowy rozstrzygnięcie musi być tożsame dla wszystkich kredytobiorców, jako podmiotów stosunku prawnego – nie można bowiem orzec, iż w stosunku do jednego kredytobiorcy umowa jest nieważna, a w przypadku drugiego jest on związany taką umową jako ważną. Tego typu rozbieżność rozstrzygnięcia wobec współuczestników stanowiłaby wewnętrzną sprzeczność wyroku i nie byłaby możliwa do pogodzenia z istotą stosunku prawnego. Zatem wszyscy kredytobiorcy muszą wystąpić w procesie. Co do zasady, powaga rzeczy osądzonej nie odnosi się do współuczestników, których prawomocny wyrok nie obejmował. Prawomocny wyrok może mieć powagę rzeczy osądzonej tylko między biorącymi udział w procesie stronami. Jakkolwiek art. 375 k.c. stanowi, że wyrok zapadły na korzyść jednego z dłużników solidarnych zwalnia współdłużników, jeżeli uwzględnia zarzuty, które są im wszystkim wspólne, co uzasadniałoby możliwość

samodzielnego działania w sprawie, to jednak punktem wyjścia całego procesu powinno być ustalenie, jaki jest stosunek współkredytobiorcy do sformułowanego roszczenia, czy je popiera czy nie, czy się z nim zgadza, zwłaszcza w sytuacji formułowania roszczeń o ustalenie treści stosunku prawnego.

Tożsamy pogląd wyrażony został m.in. w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 22 października 2019 r. (I ACa 969/18), gdzie Sąd orzekł, że „nie budzi wątpliwości, że pomiędzy współkredytobiorcami zachodzi współuczestnictwo jednolite, konieczne w rozumieniu art. 73 § 2 k.p.c. Oznacza to, że stroną powodową powinni być jednocześnie wszyscy kredytobiorcy. Współuczestnictwo jednolite zachodzi wówczas, gdy wyrok ma dotyczyć niepodzielnie wszystkich współuczestników”.

Powyzsze obligowało Sąd orzekający do wezwania powódki - w trybie art. 195 § 2 k.p.c. – do określenia prawidłowej strony powodowej, co Sąd uczynił aż dwukrotnie, tj. w dniu 29 sierpnia 2022 r. oraz 02 września 2022 r. Powódka jednak stała na stanowisku, iż to jedynie ona posiada legitymację procesową czynną w tej sprawie. Na powyższą okoliczność w pierwszej kolejności wskazywał również pozwany w odpowiedzi na pozew z dnia 14 września 2022 r., przy czym powódka pomimo tychże wskazań oraz dwukrotnego wezwania Sądu w trybie art. 195 § 2 k.p.c., nie uczyniła zadość tym wezwaniom, co determinowało brak możliwości uwzględnienia powództwa o ustalenie nieważności umowy kredytu z dnia 14 sierpnia 2007 r. umowy z uwagi na brak łącznej legitymacji procesowej czynnej.

Nie wskazanie współkredytobiorcy, tj. byłego męża powódki A. G. (poprzednio L.) uniemożliwia nie tylko pouczenie go przez Sąd o skutkach usunięcia z umowy kredytu abuzywnych postanowień, w tym skutkach ewentualnego unieważnienia umowy polegających na konieczności zwrotu wzajemnych świadczeń, ale przede wszystkim zajęcia stanowiska czy przedmiotową umowę kwestionuje. Z treści pozwu wynika bowiem, iż między byłymi małżonkami jednolitego stanowiska w tym zakresie nie ma.

Pokreślenia w tym miejscu wymaga, iż nawet w przypadku, gdy umowa zawarta przez konsumenta zawiera postanowienia abuzywne, konsument może zapobiec upadkowi umowy. Jak wynika z orzecznictwa TSUE konsument może następczo udzielić „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody” na niedozwolone postanowienie i w ten sposób jednostronnie przywrócić mu skuteczność (por. wyroki TSUE z 21 lutego 2013 r., C#472/11 (...) Bank (...) v. C. C., V. C., z 30 maja 2013 r., C-488/11, D. A. B., K. G. v. J. B., z 3 października 2019 r. C-260/18, D., uchwała Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., sygn. III CZP 29/17 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 14 lipca 2017 r., sygn. II CSK 803/16 i 9 maja 2019 r., sygn. II CSK 242/18). Zgodnie ze stanowiskiem Trybunału, sąd krajowy stwierdziwszy w trakcie oceny dokonywanej z urzędu, iż postanowienie ma nieuczciwy charakter, ma obowiązek poinformować o tym strony sporu, zaś konsument – mając świadomość braku związania nieuczciwym postanowieniem – może wyrazić w sposób wolny i świadomy utrzymania w mocy tego postanowienia i w ten sposób jednostronnie przywrócić mu skuteczność. W świetle powyższego orzecznictwa, konsument może dokonać jednostronnej sanacji niedozwolonego postanowienia umownego, o ile wie, że nie jest nim związany oraz zna konsekwencje jego bezskuteczności.

W wyroku z dnia 3 października 2019 r. (C-260/18) TSUE wskazał, iż dla oceny, czy upadek umowy jest niekorzystny dla konsumenta, wiążące jest stanowisko tego ostatniego. Trybunał wyjaśnił, że analogicznie do przysługującego konsumentowi prawa do konwalidowania abuzywnego postanowienia, a tym samym zrzeczenia się ochrony, jaką udziela mu Dyrektywa 93/13, a fortiori przysługuje mu uprawnienie do zrzeczenia się ochrony przed negatywnymi skutkami nieważności umowy, w wyniku eliminacji z niej abuzywnych postanowień. Również w tym przypadku ewentualna sanacja abuzywnych postanowień uzależniona jest od zgody konsumenta.

Przypomnieć należy, iż TSUE dopuścił również możliwość zastąpienia nieuczciwego postanowienia umownego przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym albo przepisem mającym zastosowanie, gdy strony danej umowy wyrażą na to zgodę, zastrzegając wyraźnie, że możliwość ta jest ograniczona do przypadków, w których usunięcie nieuczciwego postanowienia umownego zobowiązywałoby sąd do unieważnienia umowy jako całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie szkodliwe skutki, tak że ten ostatni zostałby tym ukarany (por. wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, D., także z 30 kwietnia 2014 r., C#26/13, K. oraz z 26 marca 2019 r. w sprawach połączonych (...) SA v. A. S. S.).

Jednoznaczne stanowisko wyrażone w wyrokach TSUE wskazuje na brak możliwości prowadzenia procesu zmierzającego do upadku umowy zawartej przez konsumenta bez udziału tego konsumenta i bez wyrażenia przez niego stanowiska co do ważności i skuteczności umowy.

Mając na uwadze, że w niniejszej sprawie po stronie powodowej nie wystąpili wszyscy współuczestnicy konieczni, Sąd stwierdził brak legitymacji procesowej czynnej, co skutkowało oddaleniem powództwa.

Zatem biorąc pod uwagę wszystko powyższe, orzeczono jak w pkt I. wyroku.

O kosztach postępowania (pkt II. wyroku) rozstrzygnięto zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania (art. 98 k.p.c.), przy uwzględnieniu treści § 2 pkt 7) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.). Kwota zasądzona od powódki na rzecz pozwanego tytułem kosztów procesu obejmuje: wynagrodzenie fachowego pełnomocnika reprezentującego powodów, powiększone o opłatę skarbową od pełnomocnictwa, tj. łącznie 10.817,00 zł

Sędzia Agnieszka Kluczyńska